

Oprettelse af en fri grundskole

Nedenstående omtaler i bredde vendinger en række vigtige områder, som en kommende fri grundskole skal tage stilling til. FGF og de enkelte skoleforeninger i FGF er gerne behjælpelige med yderligere bistand.

20.08.2007

*Per Kristensen
Formand*

Initiativgruppen

Den frie grundskole tager som regel udgangspunkt i en initiativgruppe, der går sammen for at danne en fri grundskole som et alternativ til folkeskolen. En fri grundskole kan være oprettet ud fra bestemte pædagogiske, religiøse, ideologiske perspektiver, men oprettes ofte også, hvis en lokal folkeskole lukker og forældrene i et lokalområde ønsker at fastholde et lokalt skoletilbud.

Den frie grundskole som selvejende institution

Frie grundskoler i Danmark oprettes som selvejende institutioner. At en fri grundskole er en selvejende institution betyder, at den drives uafhængigt af andre organisationer, selskaber, skolens stiftere mv. Den formue, som skolen måtte have, er ligeledes bundet i institutionen selv, og der kan ikke gøres krav mod denne fra medlemmer af forældrekrædsen eller skolens bestyrelse. Skolens midler kan udelukkende gå til formålet, nemlig undervisning. Derudover har den selvejende institution en bestyrelse som øverste ansvarlig for institutionens drift og økonomi. Yderligere oplysninger i ”Lov om friskoler og private grundskoler”.

Skolens økonomi

Danmark har en meget lang tradition for, at staten bidrager økonomisk til drift af frie grundskoler. Dette bidrag udgør ca. 70 % af en fri grundskoles indtægter. For at skolen kan modtage dette tilskud, skal en række bestemmelser være opfyldt. Disse bestemmelser fremgår af friskoleloven. De øvrige ca. 30% af skolens driftsomkostninger opkræves i form af forældrebetaling.

Godkendelsesprocedure i Undervisningsministeriet

For at kunne modtage driftstilskud fra staten, skal en fri grundskole anmeldes til Undervisningsministeriet. Det sker ved at rekvirere og indsende 2 skemaer (anmeldelsesskema og oplysningsskema) indeholdende en række oplysninger til Undervisningsministeriet (bl.a. oplysninger om skolenavn, beliggenhed, navn på skoleleder, klassetrin mv.), samt et depositum på kr. 30.000, der indbetales i to rater. Derudover skal skolens vedtægter indsendes til godkendelse. Oprettelse af en fri grundskole skal desuden anmeldes til kommunalbestyrelsen i skolekommunen.

Proceduren skal påbegyndes i god tid!

Følgende frister gælder:

Anmeldelse til Undervisningsministeriet: og indbetaling af 1. rate på 20.000 kr.	15. august <u>kalenderåret før</u> skolen stater
Fremsendelse af udkast til skolens vedtægter til Undervisningsministeriet, samt indbetaling af 2. rate på 10.000 kr.:	1. februar samme kalenderår skolens starter
Oplysningsskema om skolen	1. juni samme kalenderår skolens starter.

I september måned, efter skoleårets start, tilbagebetales depositum, såfremt skolen opfylder bestemmelserne og er berettiget til at modtage tilskud.

Skemaer om anmeldelse m.v. til Undervisningsministeriet kan fås ved henvendelse til Undervisningsministeriet eller Frie Grundskolers Fællesråd på www.fgf.dk.

Statsligt driftstilskud, bygningstilskud og SFO-tilskud

Frie grundskoler der er godkendt i Undervisningsministeriet som beskrevet ovenfor, modtager et driftstilskud, som ydes med virkning fra det første skoleår. Driftstilskuddet fremgår af finansloven som et gennemsnitligt tilskud, der ydes til frie grundskoler alt efter antallet af elever ved skolen. For finansåret 2007 er det gennemsnitlige tilskud pr. elev kr. **40.322**. Dette tilskud indgår i en beregningsmodel, der regulerer tilskuddets størrelse til den enkelte skole alt efter skolens størrelse, elevernes alder, skolens beliggenhed mm. Udover driftstilskuddet ydes der også et bygningstilskud der i 2007 udgør **1.839** kr. pr. elev, og et tilskud til skolefritidsordningen på **9.676** kr. pr. antal elever i fritidsordningen. Satserne for disse tilskud fastsættes også i finansloven.

En nyetableret fri grundskole, der har første skoledag d. 1. august, får først udbetalt sit første driftstilskud i november eller december, når Undervisningsministeriet har godkendt skolen og konstateret, at der er tilmeldt det krævede antal elever ved skolen. Selvom tilskuddet først udbetales i december, får skolen det dog med virkning fra 1. august. Det betyder, at en ny skole som minimum de første fire måneder af skoleåret, august, september, oktober og november, skal have midlertidig kapital til at drive skolen uden tilskud. Efter det første driftstilskud udbetales dette hver måned fremover.

Yderligere oplysninger i ”Bekendtgørelse om tilskud m.v. til friskoler og private grundskoler m.v.”

Elevtal og 5. september

5. september er en skæringsdag, der er meget vigtig af to årsager.

- Det er en betingelse for modtagelse af statstilskud, at en fri grundskole har mindst 28 elever fordelt på 1. – 7. klassetrin pr. 5. september året før finansåret. For nyoprettede skoler, der er i deres første leveår, er elevkravet dog mindre. I det første skoleår skal der være indskrevet mindst 12 elever pr. 5. september, og mindst 20 elever pr. 5. september det andet år.
- Frie grundskoler skal hvert år indberette elevtallet pr. 5. september til Undervisningsministeriet. Dette indberettede elevtal indgår i en beregningsmodel og danner baggrund for skolens driftstilskud det kommende finansår.

Egendækning - elevbetaling

For at en fri grundskole er berettiget til at modtage driftstilskud fra staten, er det en betingelse, at skolen har andre indtægter ud over driftstilskuddet. Skolen skal selv skaffe midler svarende til minimum 1/8 af det gennemsnitlige tilskud pr. elev. Dette betyder, at hvis staten giver et tilskud på 40.322 kr. pr. elev (år 2007), skal skolen selv yderligere skaffe 1/8 heraf, dvs. kr. 5.040 pr. elev. Dette beløb skaffes normalt ved elevbetaling (skolepenge), hvor skolen fastsætter, hvad det skal koste at have en elev gående i skolen. Elevbetalingen skal være ens for alle elever på det samme klassetrin, men skolen kan differentiere, så det eksempelvis er billigere at have børn på de små klassetrin end på de store – endvidere kan skolen indføre søskendemoderation og yde fripladstilskud.

Den gennemsnitlige elevbetaling udgør pt. ca. 10.000 kr. pr. elev pr. år. Hertil kommer betaling for skolens fritidsordning.

Særlige tilskud

Foruden det statslige driftstilskud kan en godkendt fri grundskole også få andel i de tilskud, som i henhold til friskoleloven administreres af "Fordelingssekretariatet for friskoler og private grundskoler". Det drejer sig om tilskud til vikarudgifter for lærere, sygeundervisning, lærernes kursusdeltagelse og efteruddannelse m.v. Derudover yder Fordelingssekretariatet også tilskud til nedbringelse af skolepenge, den såkaldte "friplads" betaling. Der ydes også tilskud til elevernes befordringsudgifter. Fordelingssekretariatet er beliggende i Slagelse og de forskellige tilskudsmuligheder er omtalt på sekretariatets hjemmeside www.fordelingssekretariatet.dk. Sekretariatet yder også gerne råd og vejledning til den enkelte skole om tilskudsmulighederne og administrationen heraf.

Revision og regnskabsaflæggelse

Frie grundskoler er underlagt "Bekendtgørelse om regnskab for frie grundskoler mv". der stiller nærmere krav til aflæggelse af skolens regnskab. Derudover skal skolerne også overholde de retningslinier for revision, der findes i "Bekendtgørelse om revision og tilskudskontrol mm. ved frie grundskoler mv." At disse bestemmelser opfyldes af skolen, er en af bestyrelsens vigtigste opgaver at påse. Hvis en skole forvalter tilskudsmidler i strid med bestemmelserne, kan Undervisningsministeriet stille krav om tilbagebetaling af tilskud.

Skolens vedtægt

Forud for etablering af en fri grundskole skal forældrekrederen fastsætte skolens vedtægt, der beskriver rammerne for skolens formål og virke mm. Skolens vedtægt er det grundlag, som skolen skal drives på, ligesom det er her, der skal defineres bestemmelser om generalforsamling, valg af bestyrelsesmedlemmer, aflæggelse af regnskab mm. Denne vedtægt skal som nævnt sendes til godkendelse i Undervisningsministeriet forud for skolens start.

Skolens bestyrelse

En fri grundskole skal have en bestyrelse, som er ansvarlig for skolens overordnede drift og økonomi. Bestyrelsen skal bestå af mindst 5 medlemmer, hvoraf mindst 2 skal være forældre til børn på skolen og udpeget af forældrekrederen, hvilket typisk sker ved generalforsamlingen. Det er bestyrelsens opgave at sikre optimale rammer for skolen, ligesom det er bestyrelsen, der har kompetencen til at ansætte og afskedige leder og øvrigt fastansat personale. Kravene til skolens bestyrelsesmedlemmer er beskrevet i friskolelovens § 5, hvor det også er beskrevet, at bestyrelse og personale er omfattet af forvaltningslovens bestemmelser om både tavshedspligt og habilitet.

Skolens daglige ledelse

Hvor bestyrelsen har det overordnede økonomiske ansvar, er det skolelederen der har det daglige pædagogiske ansvar og står for den daglige drift af skolen. Skolelederen ansættes (og afskediges) som udgangspunkt af bestyrelsen.

Tilsyn

En af forældrekredsens vigtigste opgaver, udover at vælge skolens bestyrelse, er at udøve tilsyn med skolens undervisning. I friskoleloven hedder det, at en fri grundskole skal give en undervisning, der står mål med niveauet i folkeskolen. Tilsynet hermed foregår på to måder. For det første er forældrekredsen forpligtet til at udøve et løbende tilsyn med undervisningen ved at følge med i skolens og børnenes arbejde i det daglige. Udover forældrekredsens eget tilsyn skal den også vælge et eksternt tilsyn, der vurderer elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, samt om skolen forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.

Forældrekredsen kan således vælge en eller flere eksterne tilsynsførende, som skal have tilstrækkelig indsigt i skoleforhold, men som ikke må tilhøre forældrekredsen eller have anden tæt tilknytning til skolen. Forældrekredsen kan også vælge at overlade det eksterne tilsyn til kommunalbestyrelsen.

Bygninger

For at kunne modtage driftstilskud og drive undervisning i en fri grundskole, skal skolen råde over egnede bygninger eller lokaler. De lokaler, som en ny privatskole måtte eje eller have adgang til, skal godkendes til undervisningsformål. Dette gøres af kommunen og de lokale brand- og bygningsmyndigheder. Ligeledes er det her vigtigt at være i god tid, da det er en betingelse i anmeldelsesproceduren, at skolen overfor Undervisningsministeriet kan dokumentere, at den har godkendte lokaler til rådighed.

Personale

En skole er selvfølgelig ikke en skole med mindre der også gives undervisning af nogle lærere. Udover lærerne er der som minimum også en skoleleder på skolen. Derudover er der ofte også tilknyttet en skolefritidsordning (SFO) med ansatte pædagoger eller SFO assistenter. Ligeledes kan der være kontoransatte i skolens administration, pedel, rengøringspersonale, køkkenpersonale mv. Til skolens personale knytter der sig en lang række af forskellige overenskomster, love og bestemmelser mv. som skolen skal forholde sig til.

Skoleleder, lærere og børnehaveklasseleder

Lærere, ledere og børnehaveklasseledere er omfattet af en overenskomst mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation. Det er en forudsætning for at modtage tilskud fra staten, at skolen følger overenskomsten, uanset undervisernes baggrund og forudsætninger. Overenskomsten beskriver alle vilkår vedrørende løn og arbejdstid mv. for personale, der underviser ved skolen.

Pædagoger og SFO ansatte

For ansatte i skolens fritidsordning er der også en overenskomst, som er indgået imellem Børne- og Ungdomspædagogernes Landsorganisation (BUPL) og Frie Grundskolers Fællesråd. Det er en tiltrædelsesoverenskomst, som skolen kan vælge at tiltræde og følge. Hvis en skole vælger ikke at

følge denne overenskomst, er den ansattes vilkår reguleret af funktionærloven og den individuelle skriftlige ansættelsesaftale.

Teknisk- Administrativt Personale (TAP)

De ansatte, som ikke underviser eller er pædagoger, kaldes for det teknisk- administrative personale. Det er kontorpersonale, rengørings- eller servicemedarbejdere, pedeller, køkkenpersonale mv. Der findes overenskomst for rengøringspersonale, køkkenmedarbejdere og tekniske medarbejdere (pedeller mv.), denne tiltrædelsesoverenskomst mellem Frie Grundskolers Fællesråd og Fagligt Fællesforbund (3F) kan skolen tiltræde gennem sin skoleforening. Det er ikke et krav, at skolen følger denne overenskomst. I så fald skal de generelle ansættelsesretlige love og bestemmelser følges. Der er pt. ingen fælles tiltrædelsesoverenskomst for skolens ansatte på kontoret.

Ansættelsesbreve

Alle ansatte ved skolen har krav på et ansættelsesbrev. På Frie Grundskoles Fællesråds hjemmeside (www.fgf.dk) kan du hente alle relevante ansættelsesbreve. Foreningernes sekretariater bistår gerne med udfyldelsen af ansættelsesbreve.

Relevante love og bestemmelser

På Frie Grundskoles Fællesråds hjemmeside (www.fgf.dk) kan de forskellige overenskomster og rammeaftaler vedrørende personaleforhold downloades. Derudover er der links til de gældende love og bekendtgørelser, der er relevante for frie grundskoler, og som skolerne skal administrere efter. De vigtigste statslige bestemmelser for privatskolerne findes i følgende dokumenter:

- Friskoleloven (Bekendtgørelse af lov om friskoler og private grundskoler m.v.)
- Tilskudsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om tilskud m.v. til friskoler og private grundskoler m.v.)
- Revisionsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om revision og tilskudskontrol m.m. ved frie grundskoler m.v.)
- Regnskabsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om regnskab for frie grundskoler m.v.)
- Tilsynsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om valg af tilsynsførende ved friskoler og private grundskoler m.v.)
- Vedtægtsbekendtgørelsen (Bekendtgørelse om vedtægter for friskoler og private grundskoler m.v.)
- Tilsynsvejledning (Vejledning om undervisningspligtens opfyldelse i friskoler og private grundskoler og tilsynet hermed)

